

ΜΟΥΣΕΙΟ
ΣΧΟΛΙΚΗΣ ΖΩΗΣ
ΚΑΙ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ
ΕΘΝΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΕΡΕΥΝΑΣ
& ΔΙΑΣΩΣΗΣ ΣΧΟΛΙΚΟΥ ΥΛΙΚΟΥ

ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΣΕΝΑΡΙΟ

PROJECT

ΦΙΛΕΛΛΗΝΙΚΗ
ΖΩΓΡΑΦΙΚΗ ΚΑΙ 1821

www.ekedisy.gr

info@ekedisy.gr

**ΜΟΥΣΕΙΟ
ΣΧΟΛΙΚΗΣ ΖΩΗΣ
ΚΑΙ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ**
ΕΘΝΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΕΡΕΥΝΑΣ
& ΔΙΑΣΩΣΗΣ ΣΧΟΛΙΚΟΥ ΥΛΙΚΟΥ

ΦΙΛΕΛΛΗΝΙΚΗ ΖΩΓΡΑΦΙΚΗ ΚΑΙ 1821

ΕΥΑΓΓΕΛΙΑ ΚΑΝΤΑΡΤΖΗ

ΣΤΟΧΟΙ

Στόχοι του εκπαιδευτικού σεναρίου
είναι οι μαθητές:

- ✓ Να γνωρίσουν σπουδαίους Φιλέλληνες καλλιτέχνες.
- ✓ Να γνωρίσουν τα έργα τους και τον τρόπο που αποτύπωσαν στιγμές, πρόσωπα και γεγονότα της Επανάστασης.
- ✓ Να δουλέψουν δημιουργικά και να καλλιεργήσουν δεξιότητες παραγωγής προφορικού και γραπτού λόγου.
- ✓ Να αγαπήσουν την Ελλάδα και την ιστορία της.
- ✓ Να ψυχαγωγηθούν.

Φιλελληνική ζωγραφική και 1821

Προβολή παρουσίασης «Φιλελληνική ζωγραφική και 1821»: <https://ekedisy.gr/wp-content/uploads/2021/09/Φιλελληνική-ζωγραφική-και-1821.pdf>

Ευγένιος Ντελακρουά

Ο Ευγένιος Ντελακρουά (1798 –1863) ήταν ένας μεγάλος Γάλλος ρομαντικός ζωγράφος του 19ου αιώνα, που επηρέασε την ζωγραφική συμβάλλοντας στην ανάπτυξη του ιμπρεσιονισμού.

Γεννήθηκε κοντά στο Παρίσι και ήταν το τέταρτο παιδί της οικογένειας. Δυστυχώς γρήγορα ορφάνεψε από πατέρα και μητέρα.

Τα θέματά του ήταν εμπνευσμένα από την ιστορία αλλά και τη λογοτεχνία και ιστορικά γεγονότα όπως η Ελληνική και η Γαλλική Επανάσταση, καθώς και από ένα ταξίδι του στο Μαρόκο. Το πρώτο έργο που κατέθεσε προς έκθεση στο σαλόνι του Παρισιού ήταν **Η βάρκα του Δάντη**, το 1822.

Θεωρείται ότι είναι ο ζωγράφος της Ελληνικής Επανάστασης καθώς ζωγράφισε πολύ σημαντικά έργα και βοήθησε με αυτόν τον τρόπο να μάθει όλη η Ευρώπη των αγώνα και το δράμα των Ελλήνων. Με τον τρόπο αυτό βοήθησε να αναπτυχθεί το φιλελληνικό κίνημα.

Από τα πιο σημαντικά του έργα είναι η **Σφαγή της Χίου** (1824) εμπνευσμένος από το πραγματικό γεγονός της Ελληνικής επανάστασης. Ο πίνακας αγοράστηκε από την Γαλλική κυβέρνηση για 6000 νομίσματα.

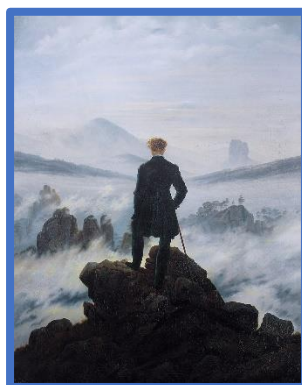
Ο δεύτερος πίνακας που δημιούργησε για την ελληνική επανάσταση είχε ως θέμα την **πολιορκία του Μεσολογγίου το 1825**. Ο πίνακας ολοκληρώθηκε έναν χρόνο μετά, αποτυπώνοντας την ιστορία πολύ γρηγορότερα από ό,τι είχε συνηθίσει η ανθρωπότητα.

Τι είναι ο Ρομαντισμός;

Ο Ρομαντισμός αποτελεί καλλιτεχνικό κίνημα που αναπτύχθηκε στα τέλη του 18ου αιώνα στη Δυτική Ευρώπη. Αναπτύχθηκε αρχικά στη Μεγάλη Βρετανία και τη Γερμανία, για να εξαπλωθεί αργότερα κυρίως στη Γαλλία και την Ισπανία. Καταρχάς αποτέλεσε λογοτεχνικό ρεύμα, ωστόσο επεκτάθηκε τόσο στις εικαστικές τέχνες όσο και στη μουσική.

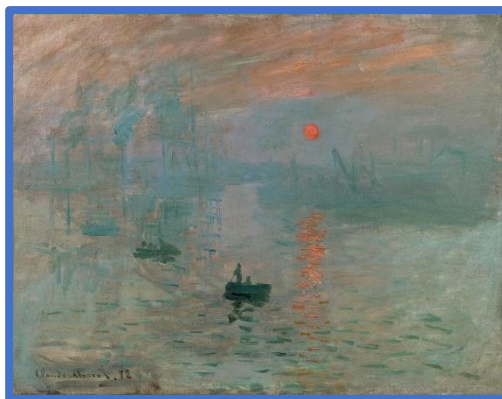
Κύριο χαρακτηριστικό του ρομαντισμού αποτελεί η έμφαση στην πρόκληση ισχυρής συγκίνησης μέσω της τέχνης καθώς και η μεγαλύτερη ελευθερία στη φόρμα, σε σχέση με τις περισσότερο κλασικές αντιλήψεις. Στον ρομαντισμό, κυρίαρχο στοιχείο είναι η έμφαση στο συναίσθημα όχι τόσο εναντίον της λογικής, όσο εναντίον της μονόπλευρης κυριαρχίας της λογικής.

Τι είναι ο Ιμπρεσιονισμός;

Ο ιμπρεσιονισμός είναι καλλιτεχνικό ρεύμα που αναπτύχθηκε στο δεύτερο μισό του 19ου αιώνα. Αν και αρχικά καλλιεργήθηκε στον χώρο της ζωγραφικής, επηρέασε τόσο τη λογοτεχνία όσο και τη μουσική.

Ο όρος ιμπρεσιονισμός (Impressionism) πιθανόν προήλθε από το έργο του . Κύριο χαρακτηριστικό του ιμπρεσιονισμού στη ζωγραφική είναι τα ζωντανά χρώματα (κυρίως με χρήση των βασικών χρωμάτων), οι συνθέσεις σε εξωτερικούς χώρους, συχνά υπό ασυνήθιστες οπτικές γωνίες και η έμφαση στην αναπαράσταση του φωτός. Οι ιμπρεσιονιστές ζωγράφοι θέλησαν να αποτυπώσουν την άμεση εντύπωση (impression) που προκαλεί ένα αντικείμενο ή μια καθημερινή εικόνα.

? Ξέρεις ότι;

- ★ Ο Ντελακρουά, αν και μεγάλος φιλέλληνας, δεν επισκέφτηκε ποτέ την Ελλάδα;
- ★ Για τα έργα του που είχαν έμπνευση από την Ελλάδα χρησιμοποίησε ως μοντέλα συμπατριώτες του Γάλλους, τους οποίους έντυνε με ελληνικές φορεσιές, που προμηθεύονταν από ένα φίλο του στην Ελλάδα;

Η Σφαγή της Χίου (1824)

Στο προσκήνιο του καμβά του Ντελακρουά, βλέπουμε μια ομάδα Ελλήνων ανδρών, γυναικών και παιδιών στο έδαφος. Στο παρασκήνιο, λιγότερο καθορισμένες φιγούρες συμμετέχουν στη μάχη στο κατεστραμμένο τοπίο καθώς ο ωκεανός συναντά τη γραμμή του ορίζοντα ενός χρυσού ουρανού. Η μεγάλη κλίμακα του καμβά υμνεί την οδύνη των Ελλήνων στον πόλεμο για την ανεξαρτησία από τους Οθωμανούς. Συγκεκριμένα, έμπνευση του ζωγράφου ήταν η εισβολή των Οθωμανών στην Χίο, το 1822, που οδήγησε στην τρομερή σφαγή χιλιάδων επαναστατών.

Σε αυτό το έργο ο Ντελακρουά καθιερώνει μια νέα προσέγγιση στο ιστορικό δράμα. Πρώτον, βασίζεται σε πραγματικά γεγονότα, παρά σε παλιά επεισόδια από την αρχαία ιστορία ή μυθολογία. Ο Ντελακρουά φέρνει τον θεατή από κοντά στη δράση και πιο συγκεκριμένα στα βάσανα των θυμάτων εμπνέοντας έτσι την ενσυναίσθηση και την επικοινωνία με τον πίνακα. Χρησιμοποιώντας πλούσια χρώματα και μια σύνθετη δομική σύνθεση με τις διάφορες ομαδοποιήσεις φιγούρων στο προσκήνιο και στο παρασκήνιο, προσδίδει ακόμα μεγαλύτερο ρεαλισμό στο έργο.

Το έργο αυτό συντάραξε την Ευρώπη και δημιούργησε νέο κύμα φιλελληνισμού στην Ευρώπη, με πρώτο τον φιλέλληνα ποιητή Βίκτωρα Ουγκώ.

Φύλλο εργασίας: Με τον μεγεθυντικό φακό <https://bit.ly/3ApWoNW>

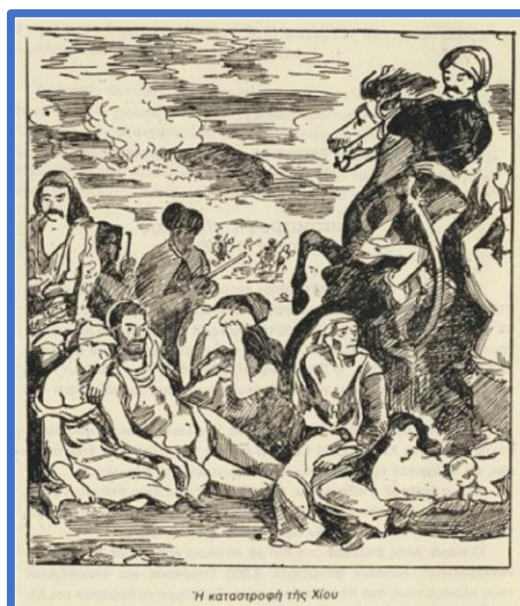
★ Μικρή ιστορία για τον πίνακα Σφαγή στη Χίο

Βρισκόμαστε στις 12 Ιανουαρίου του 1824. Ο γνωστός ζωγράφος γνωρίζει τον συνταγματάρχη Ολιβιέ Βουτιέ, έναν υποστηρικτή του Ελληνικού ζητήματος. Ο Βουτιέ θα διηγηθεί στον Ντελακρουά με λεπτομέρειες, ιστορίες από τον πόλεμο στην Ελλάδα. Εντυπωσιασμένος απ' όσα άκουσε, ο Ντελακρουά ξεκίνησε να δουλεύει τον πίνακά του την ίδια ακριβώς ημέρα ξεκινώντας παράλληλα μια σειρά από μελέτες εκ του φυσικού.

Ο Ντελακρουά χρειάστηκε έξι μήνες για να ολοκληρώσει το έργο του. Σχεδίαζε την κάθε μορφή με μεγάλη προσοχή και συχνά τη ξανασχεδίαζε. Μία από τις πιο συγκινητικές σκηνές, είναι εκείνη της μητέρας με το μωρό που προσπαθεί να αρπάξει το στήθος της, που είναι μια σκηνή που είναι αληθινό γεγονός όπως το περιέγραψε ο Βουτιέ.

Η σφαγή της Χίου (Απρίλιος 1822)

Η Χίος ήταν ένα από τα πιο όμορφα και πλούσια νησιά λόγω του εμπορίου. Τον Απρίλιο του 1822 έφθασαν στο νησί πολύ μεγάλες δυνάμεις των Τούρκων. Ήθελαν να πάρουν εκδίκηση γιατί η Χίος είχε ξεσηκωθεί εναντίον τους. Το νησί καταστράφηκε, άνθρωποι σφαγιάστηκαν, γυναικόπαιδα πουλήθηκαν στα σκλαβοπάζαρα. Όσοι μπόρεσαν να γλυτώσουν έγιναν πρόσφυγες σε κοντινά νησιά. Σε όλο τον κόσμο, όταν μαθεύτηκαν οι αγριότητες των Τούρκων, δημιουργήθηκε ένα κύμα συμπάθειας, συγκίνησης και βοήθειας προς τη Χίο και προς τους Έλληνες που αγωνίζονταν απέναντι στην ημισέληνο.

Η καταστροφή της Χίου

★ Μικρή ιστορία

...Όταν έμαθε ο σουλτάνος πως οι Χιώτες είχαν ξεσηκωθεί, όπως κι οι άλλοι γκιαουρήδες και βαστούσαν στο κάστρο και στο θαλασσόπυργο του νησιού κλεισμένους τους Τούρκους, φρένιασε απ' το κακό του. Καμιά εξηνταριά Χιώτες που βρίσκονταν στην Πόλη μεγαλέμποροι, πρόσταξε και τους κόψανε το κεφάλι. Σύγχρονα διέταξε με μιας να σαλπάρει η αρμάδα κατά το νησί της Χίου. Καπιτάν πασάς (αρχιναύαρχος) ο Καραλής. Μαύρη ψυχή που το σωστό του όνομα ήταν Νασούχ Ζααντέ Αλής. Του έδωσε λοιπόν το λεύτερο ο σουλτάνος να τιμωρήσει τους Χιώτες για τον ξεσηκωμό τους, όπως αυτός ήθελε.

Στις 27 Μαρτίου σαλπάρισε απ' τα Δαρδανέλια ο Καραλής με την αρμάδα του. Έβαλε ρότα για τη Χίο.

Είχε μαζί του τριαντατέσσερα μεγάλα καράβια. Εφτά χιλιάδες στρατό είχε μπαρκάρει μέσα στα καράβια, χώρια τ' άλλα ασκέρι που θα κουβαλήσει ύστερα απ' την απέναντι στεριά.

Μεγάλη Πέμπτη (30 Μαρτίου 1822) εμφανίστηκαν τα τούρκικα καράβια να έρχονται κατά τη Χίο. Τη νύχτα ο Καραλής πρόσταξε τα καράβια του να χτυπήσουν με τα κανόνια τους το νησί. Σύγχρονα έβγαλε στη στεριά και τους εφτά χιλιάδες αρματωμένους του.

Οι Χιώτες τρομαγμένοι τρέξαν να κρυφτούν όπου κι όπως μπορούσαν. Θέλανε να παραμερίσουν για ν' αφήσουν να περάσει ο πρώτος θυμός των Μουσουλμάνων. Που να βάλουν με το νου τους τι τους καρτερούσε...

(Λάμπας, Τ. Κανάρης ο μπουρλοτιέρης, Αθήνα: Μ. Πεχλιβανίδης, από τις Συλλογές του Μουσείου Σχολικής Ζωής και Εκπαίδευσης)

Το ελληνόπουλο

Τούρκοι διαβήκαν. Χαλασμός, θάνατος πέρα ως πέρα.

Η Χίο, τ' όμορφο νησί, μαύρη απομένει ξέρα,
με τα κρασιά, με τα δεντρά
τ' αρχοντονήσι, που βουνά και σπίτια και λαγκάδια
και στο χορό τις λυγερές καμιά φορά τα βράδια
καθρέφτιζε μεσ' τα νερά.

Ερμιά παντού. Μα κοίταξε κι απάνου εκεί στο βράχο,
στου κάστρου τα χαλάσματα κάποιο παιδί μονάχο
κάθεται, σκύβει θλιβερά
το κεφαλάκι στήριγμα και σκέπη του απομένει
μόνο μιαν άσπρη αγράμπελη σαν αυτό ξεχασμένη
μεσ' την αφάνταστη φθορά.

Φτωχό παιδί, που κάθεσαι ξυπόλυτο στις ράχες
για να μην κλαις λυπητερά, τ' ήθελες τάχα να 'χες

για να τα ιδώ τα θαλασσά
ματάκια σου ν' αστράψουνε, να ξαστερώσουν πάλι
και να σηκώσεις χαρωπά σαν πρώτα το κεφάλι
με τα μαλλάκια τα χρυσά;

Τι θέλεις άτυχο παιδί, τι θέλεις να σου δώσω
για να τα πλέξης ξέγνοιαστα, για να τα καμαρώσω
ριχτά στους ώμους σου πλατιά
μαλλάκια που του ψαλιδιού δεν τάχει αγγίζει η κόψη
και σκόρπια στη δροσάτη σου τριγύρω γέρνουν όψη
και σαν την κλαίουσα την ιτιά;

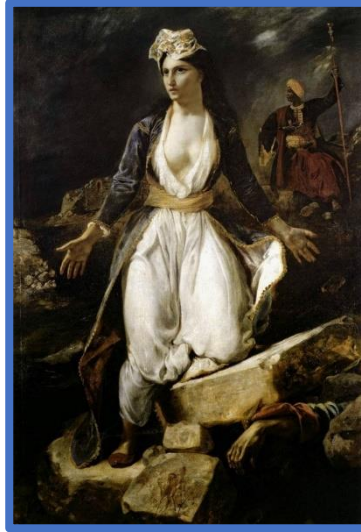
Σαν τι μπορούσε να σου διώξει τάχα το μαράζι;
Μήπως το κρίνο απ' το Ιράν, που του ματιού σου μοιάζει;
Μην ο καρπός απ' το δεντρί
που μεσ' στη μουσουλμανική παράδεισο φυτρώνει,
κ' έν' άλογο χρόνια εκατό κι αν πιλαλάει, Δεν σώνει
μεσ' απ' τον ίσκιο του να βγει;

Μη το πουλί που κελαηδάει στο δάσος νύκτα μέρα
και με τη γλύκα του περνάει και ντέφι και φλογέρα;
Τι θες κι απ' όλα τα αγαθά
τούτα; Πεσ. Τα` άνθος, τον καρπό; Θες το πουλί;
-Διαβάτη,
μου κράζει το Ελληνόπουλο με το γαλάζιο μάτι:
Βόλια, μπαρούτι θέλω. Να.

(Βίκτωρ Ουγκώ, μετάφραση Κωστής Παλαμάς)

Η Ελλάδα στα ερείπια του Μεσολογγίου (1826)

Ο πίνακας αυτός αποτελεί την δεύτερη προσπάθεια υποστήριξης του Ντελακρουά στην Ελλάδα και την Επανάσταση για την απελευθέρωση από τους Τούρκους.

Η ηρωική έξοδος των Μεσολογγιτών το 1826 και ο θάνατος του αγαπημένου του ποιητή Λόρδου Βύρωνα, το 1824, στο Μεσολόγγι τον συγκλόνισαν.

Ο πίνακας απεικονίζει την τραγική έξοδο του 1825 όταν οι Έλληνες προτίμησαν να αυτοκτονήσουν παρά να παραδοθούν.

Η Ελλάδα εμφανίζεται συμβολικά ως γυναίκα, ντυμένη με παραδοσιακή φορεσιά, με την τραγωδία να ξεπλέκεται στα πόδια της. Η φιγούρα της θυμίζει την Παναγία που στέκεται πάνω από το σώμα του Ιησού.

Με τα έργα του, ο Ντελακρουά, ενημερώνει και ταυτόχρονα επιθυμεί να προκαλέσει την προσοχή και τελικά την ενεργή συμμετοχή των Ευρωπαίων για να σταματήσουν τις θηριωδίες των Τούρκων.

 Φύλλο εργασίας: Η Ελλάδα στα ερείπια του Μεσολογγίου <https://bit.ly/3lvAAKA>

 Ψηφιακό παιχνίδι - 200 χρόνια από την Επανάσταση του 1821 – Η Ελλάδα στα ερείπια του Μεσολογγίου <https://youtu.be/iFIYPMrKS6E>

Οπτικοακουστικό υλικό:

 Δείτε έργα του Ντελακρουά <https://youtu.be/2h2zl83-Vck>

 Δείτε τη ζωή και το έργο του Ντελακρουά <https://youtu.be/t-usorT-mw8>

 Δείτε ανάλυση για το έργο Η Ελλάδα στα ερείπια του Μεσολογγίου (αγγλικά) https://youtu.be/LAij5T3w_WM

 Δείτε ανάλυση για το έργο Η σφαγή στη Χίο (αγγλικά) <https://youtu.be/CyNjK7dv-IM>

 Ο Ντελακρουά σκηνοθετεί σκηνές από τη σφαγή στη Χίο , Τελλόγλειο Ίδρυμα https://youtu.be/zwLrcV_K6sY

 Επισκεφθείτε το Μουσείο Ντελακρουά στο Παρίσι <http://www.musee-delacroix.fr/en/>

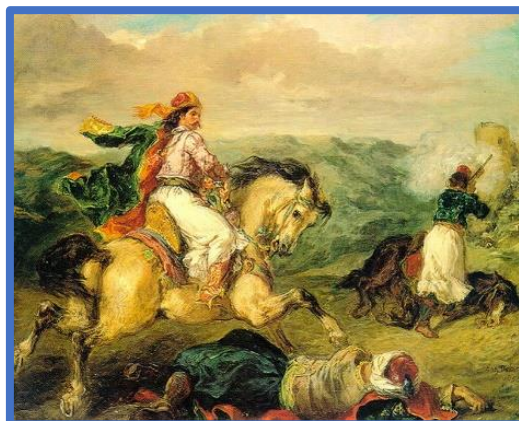

 Φύλλο εργασίας: Τα μέρη της φορεσιάς <https://bit.ly/2Xqh49G>

 Φύλλο εργασίας: Ντύσε τις φιγούρες <https://bit.ly/2VNHQbI>

 Φύλλο εργασίας: Οι ήχοι του πίνακα <https://bit.ly/3ziGeVb>

 Ψηφιακό παιχνίδι - 200 χρόνια από την Επανάσταση του 1821 - Έφιππος Έλληνας Αγωνιστής <https://youtu.be/7wXML7geYJM>

Πέτερ φον Ες

Ο Πέτερ φον Ες (Peter von Hess) (1792 - 1871) ήταν Γερμανός ζωγράφος που έγινε κυρίως γνωστός από τα έργα του με τις αναπαράστασεις μαχών.

Γεννήθηκε το 1792 στο Ντύσσελντορφ και ο πατέρας του ήταν και αυτός καλλιτέχνης που έφτιαχνε χαλκογραφίες. Από αυτόν πήρε και τα πρώτα μαθήματα στην τέχνη. Σε ηλικία 8 ετών δημιούργησε τα πρώτα του χαρακτηριστικά με μορφές ζώων, ενώ στα 14 έγινε δεκτός στην Ακαδημία Τεχνών του Μονάχου. Αποτέλεσε πρότυπο τόσο για τους συμπατριώτες του, όσο και για μια σειρά Ελλήνων ζωγράφων, εκπροσώπων της «Σχολής του Μονάχου».

Σιγά σιγά απέκτησε φήμη και αναγνώριση και έγινε ο ζωγράφος της βαυαρικής αυλής. Το 1824 ίδρυσε μαζί με άλλους καλλιτέχνες τον «καλλιτεχνικό σύλλογο του Μονάχου». Τότε, ο βασιλιάς Λουδοβίκος Α΄ της Βαυαρίας του ανέθεσε την εικονογράφηση της βόρειας στοάς του Βασιλικού Κήπου του στο Μονάχο με σκηνές από τον Απελευθερωτικό Αγώνα των Ελλήνων. Έγινε, λοιπόν, ο ζωγράφος της Ελληνικής Επανάστασης του 1821.

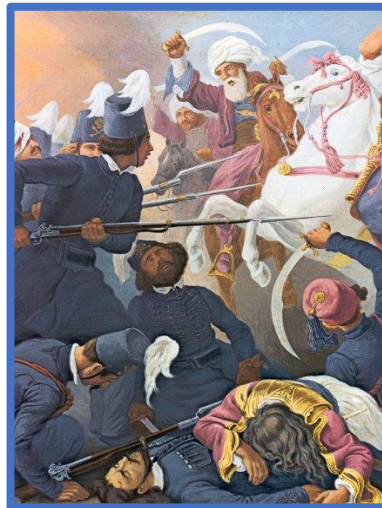
Ο Λουδοβίκος τον έστειλε μάλιστα και στην Ελλάδα με την αποστολή να συνοδεύσει τον γιο του και βασιλέα της Ελλάδας, Όθωνα και να δημιουργήσει έργα που θα ένωναν περισσότερο τις δύο χώρες και θα είχαν και λίγο δημοσιογραφικό χαρακτήρα. Πραγματικά, όσο έμεινε στην Ελλάδα ο ζωγράφος υπηρέτησε πιστά την αποστολή του να καταγράψει πιστά τα γεγονότα και ιδιαίτερα αυτά που είχαν σχέση με τον αγώνα των Ελλήνων ενάντια στους Τούρκους.

Όταν επέστρεψε στη Γερμανία ο Ες διακόσμησε με τοιχογραφίες την βασιλική στοά του Λουδοβίκου με θέματα από την Ελληνική Επανάσταση. Όταν, αργότερα κατέβηκε για δεύτερη φορά στην Ελλάδα, διακόσμησε με αντίγραφα αυτών των παραστάσεων την κεντρική αίθουσα των ανακτόρων του Όθωνα (σημερινό κτίριο της Βουλής).

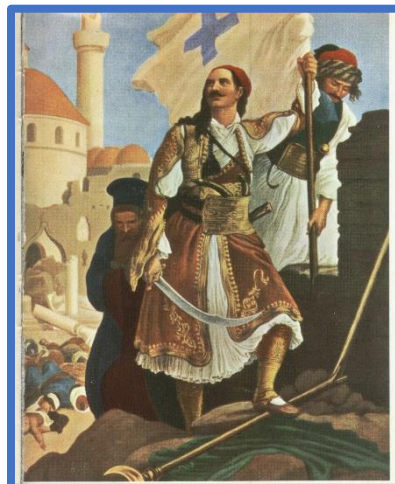
Το σημαντικότερό του έργο για να τιμήσει τον αγώνα των Ελλήνων για ανεξαρτησία, είναι η δημιουργία 39 εικόνων από την Επανάσταση του 1821. Είναι τα έργα του αυτά που υπήρχαν και υπάρχουν σε όλα τα σχολικά βιβλία Ιστορίας. Σε αυτά τα έργα απεικονίζονται οι πιο μεγάλοι ήρωες της Ελληνικής Επανάστασης όπως ο Αλέξανδρος και Δημήτριος Υψηλάντης, ο Παλαιών Πατρών Γερμανός, ο Αθανάσιος Διάκος, ο Πατριάρχης Γρηγόριος Ε΄, ο Πέτρος Μαυρομιχάλης, η Μπουμπουλίνα, ο Οδυσσέας Ανδρούτσος, ο Κολοκοτρώνης, ο Νικηταράς, ο Μάρκος Μπότσαρης, ο Καραϊσκάκης, ο Μακρυγιάννης, ο Γκούρας και άλλοι.

Προσπαθούσε να γνωρίσει τους αγωνιστές και όταν αυτό δεν ήταν δυνατόν άκουγε τις περιγραφές των απλών ανθρώπων για να μπορέσει να αποδώσει τα έργα με μεγάλη ακρίβεια. Γι' αυτό τα έργα του είχαν μεγάλη απήχηση.

Ανάμεσα στις περίφημες 39 εικόνες, ξεχωρίζουν κάποιες παραστάσεις, με χαρακτηριστικό παράδειγμα την εικόνα **«400 Ιερολοχίτες, πρόδρομοι του Ιερού Αγώνα, πέφτουν στο Δραγατσάνι»** σαν άλλοι αρχαίοι Έλληνες.

Υπάρχουν όμως και έργα με σκηνές όχι τόσο γνωστές από την Ελληνική Επανάσταση όπως το έργο του **«Ο Κεφάλας υψώνει τη σημαία της Ελευθερίας στα τείχη της Τριπολιτσάς»** δίνοντάς μας την ευκαιρία να γνωρίσουμε και άλλες ένδοξες στιγμές του αγώνα του 1821.

→ **Δραστηριότητα**

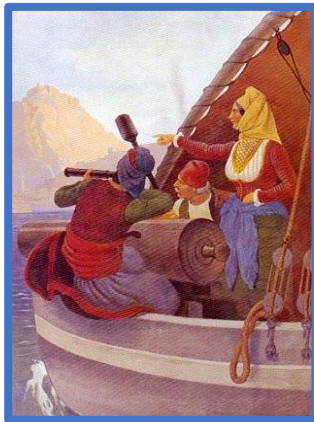
Μπορείτε να βρείτε πληροφορίες με την ομάδα σας για το ιστορικό αυτό γεγονός και να κάνετε μια μικρή παρουσίαση στην τάξη;

? Ξέρεις ότι;

- ★ Τα έργα που έφτιαξε στο παλάτι του Όθωνα καταστράφηκαν μια μεγάλη πυρκαγιά το 1909 και υπάρχουν μόνο κάποια αντίγραφα;
- ★ Τα έργα του Πέτες φον Ες και του Κρατσάιζεν, του άλλου Γερμανού ζωγράφου της Επανάστασης λειτουργούσαν λίγο σαν τις σημερινές εφημερίδες και την τηλεόραση, δηλαδή έδιναν πληροφορίες για τις μάχες και τους αγωνιστές καθώς δεν υπήρχαν τότε άλλα μέσα;
- ★ Τα έργα του είναι τόσο ξεκάθαρα και τεχνικά που δίνουν την εντύπωση ότι παρακολουθείς μια κινηματογραφική ταινία;

Οπτικοακουστικό υλικό:

 Δείτε το 1821 μέσα από τα μάτια του Πέτερ φον Ες https://youtu.be/KD_5IPfMJgU

 Φύλλο εργασίας: Λαβύρινθος <https://bit.ly/3kjlWqh>

 Φύλλο εργασίας: Τι σκέφτεται ο Μητροπολίτης Παλαιών Πατρών Γερμανός;
<https://bit.ly/3kpAwwD>

 Φύλλο εργασίας: Ώρα για ζωγραφική <https://bit.ly/3hHkb4F>

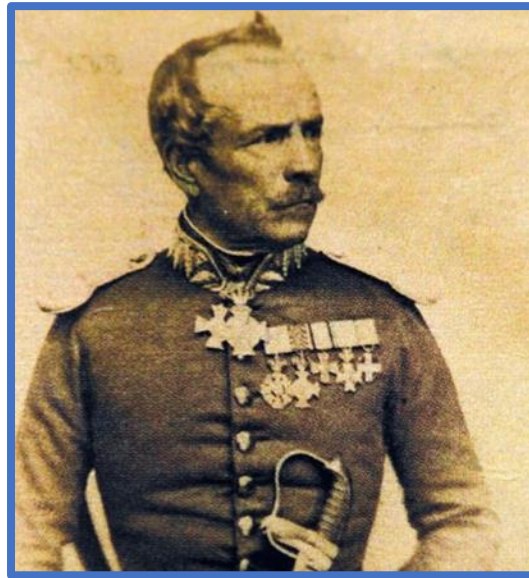
 Παίξτε το ψηφιακό παιχνίδι «Στεριά ή θάλασσα»:
<https://learningapps.org/watch?v=pawgtdm6n21>

Καρλ Κρατσάιζεν

Ο Καρλ Κρατσάιζεν (1794-1878) ήταν Γερμανός αξιωματικός, λοχαγός και αυτοδίδακτος ζωγράφος.

Ο Καρλ Κρατσάιζεν (Karl Krazeisen), που έλαβε ενεργά μέρος στον αγώνα, ήταν ο άνθρωπος χάρη στον οποίο γνωρίζουμε σήμερα πώς ήταν η μορφή δεκάδων αγωνιστών της εθνεγερσίας.

Γεννήθηκε στις 28 Οκτωβρίου 1794 στο Καστελλάουμ του Παλατινάτου και πέθανε στο Μόναχο στις 27 Ιανουαρίου 1878. Το 1812 κατατάχτηκε στον Βαυαρικό Στρατό και πήρε μέρος στις επιχειρήσεις της Γερμανίας κατά του Ναπολέοντα.

Τον Αύγουστο του 1826, ενώ υπηρετούσε στην Βαυαρία με τον βαθμό του υπολοχαγού, ο μεγάλος αυτός φιλέλληνας αποφάσισε να έρθει στην Ελλάδα για να στηρίξει τον αγώνα των Ελλήνων. Είχε μαγευτεί από τον αγώνα και την αυτοθυσία των Ελλήνων και ήθελε να βοηθήσει με όποιον τρόπο μπορούσε αλλά και να γνωρίσει από κοντά τους ήρωες του 21. Φεύγει, λοιπόν, χωρίς να πάρει καν την απαραίτητη άδεια από την υπηρεσία του, από το Μόναχο για την Ελλάδα.

Στην Αθήνα κατατάχθηκε στο σώμα Βαυαρών εθελοντών που διοικούσε ο Χάιντεκ και πήρε μέρος σε σημαντικές μάχες. Πήρε μάλιστα μέρος και στην πολιορκία της Αθήνας το 1826 και την πολιορκία της Ακρόπολης (Μάρτιος - Απρίλιος 1827), στη μάχη του Φαλήρου κλπ.

★ Ο φωτογράφος του αγώνα

Κατά τη διάρκεια που ήταν στην Ελλάδα ζωγράφισε τους ήρωες του 21 και σε αυτόν οφείλονται οι γνώσεις μας για τις μορφές των αγωνιστών. Ήταν ένα είδος πολεμικού ανταποκριτή όπως και ο ζωγράφος Πέτερ φον Ές.

Στις ανάπαυλες ανάμεσα στις μάχες ζητούσε από τους Έλληνες οπλαρχηγούς να φτιάξει το πορτρέτο τους και στο τέλος τους ζητούσε και να το υπογράψουν, γι' αυτό και υπάρχουν οι υπογραφές όλων κάτω από τη μορφή τους. Δεν έβαζε όμως τη δική του υπογραφή.

Τα πρόσωπα των αγωνιστών του 1821, ο Κολοκοτρώνης, ο Καραϊσκάκης ή ο Κανάρης, κυριαρχούν κάθε φορά που γιορτάζουμε την 25η Μαρτίου καθώς στολίζουν τα σχολεία μας αλλά υπάρχουν και σε όλα τα σχολικά βιβλία.

Όλα άρχισαν στις 11 Αυγούστου 1826 στο Ναύπλιο, όταν ο Krazeisen συνάντησε τον Γεώργιο Μαυρομιχάλη και ζωγράφισε το πορτραίτο του, το οποίο άλλωστε ήταν και το πρώτο που δημιούργησε.

Χάρη στον Καρλ Κρατσαίζεν έχουμε προσωπογραφίες για τον: Κολοκοτρώνη, Μακρυγιάννη, Νικηταρά, Τομπάζη, Κουντουριώτη, Μιαούλη, Κανάρη, Σισίνη, Μαυρομιχάλη, Μαυροκορδάτο, Ζαΐμη, Φαβιέρο κ.ά.

★ Το έργο του

Συνολικά έκανε 39 σχέδια με μολύβι σε χαρτί μικρού και μεσαίου μεγέθους, στα οποία συμπεριλαμβάνονται οι προσωπογραφίες των αγωνιστών, 21 υδατογραφίες από τοπία με αρχαιότητες, κάστρα, θαλασσινά και στεριανά τοπία με ναυτικούς και χωρικούς και 31 σχέδια με μολύβι με μνημεία και πολεμικές συνθέσεις σε χαρτί

μεγάλου μεγέθους. Όταν επέστρεψε στη Γερμανία από τα σχέδια που κυκλοφόρησε σε επτά λευκώματα.

Ο ίδιος σημείωσε στον πρόλογο της έκδοσης:

«Κατά τη διάρκεια της παραμονής μου στην Ελλάδα μου δόθηκε η ευκαιρία να σχεδιάσω εκ του φυσικού τα πορτρέτα των περισσότερων εξαιρετων ανδρών της νεότερης ιστορίας της χώρας αυτής».

Στην Εθνική Πινακοθήκη υπάρχουν 91 έργα, Τα αγόρασε η Πινακοθήκη το 1926, ύστερα από παρέμβαση του Ζαχαρία Παπαντωνίου, τότε διευθυντή του Μουσείου, ο οποίος προέτρεπε την ελληνική κυβέρνηση να αγοράσει το κληροδότημα. Έτσι τελικά για 200.000 δραχμές, τα έργα του Κρατσαίζεν επέστρεψαν στον τόπο όπου είχε εμπνευστεί τη δημιουργία τους και δόθηκαν στην Εθνική Πινακοθήκη.

Στη συλλογή υπάρχει η κασετίνα με τα υδροχρώματα και τα πινέλα του Κρατσαίζεν, το δερμάτινο σελάχι του αγωνιστή του 1821 Δημητρίου Πλαπούτα, το οποίο εκτίθεται στο Παράρτημα του Πολεμικού Μουσείου στο Ναύπλιο, μια φωτογραφία του ζωγράφου και 24 λιθογραφίες.

Γεώργιος Σισίνης, αρχικό σκίτσο και τελική λιθογραφία

Α. Μιαούλης, αρχικό σκίτσο και τελική λιθογραφία

? **Ξέρεις ότι;**

- ★ Όποτε έβρισκε χρόνο έπαιρνε την ακουαρέλα του και σχεδίαζε με μολύβι ή κάρβουνο τις εικόνες που αντίκριζε κατά τη διάρκεια της Επανάστασης;
- ★ Ο Καρλ Κρατσαίζεν αγωνίστηκε στη μάχη του Φαλήρου, στη διάρκεια της οποίας σκοτώθηκε ο Γεώργιος Καραϊσκάκης. Ο Κρατσαίζεν, φιλοτέχνησε το πρόσωπο του Έλληνα Στρατηγού μία ημέρα πριν τον χτυπήσει το μοιραίο βόλι. Το έργο έμεινε μισοτελειωμένο καθώς δεν πρόλαβε να το τελειώσει;

- ★ Το πρώτο έργο που σχεδίασε ήταν η προσωπογραφία του Μαυρομιχάλη; Στις 11 Αυγούστου 1826 ο Καρλ Κρατσαίζεν συναντάει και σκισάρει στο Ναύπλιο τον Γεώργιο Μαυρομιχάλη. Είναι το πρώτο πορτρέτο αγωνιστή που σχεδιάζει.

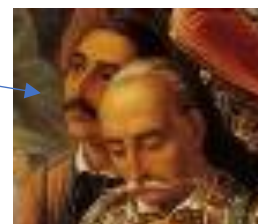
- ★ Η μορφή του Κολοκοτρώνη στο παλιό πεντοχίλιορο προέρχεται από τη λιθογραφία του Καρλ Κρατσαίζεν;

- ★ Το σκίτσο του ολοκληρώθηκε στη Δαμάλα (Τροιζήνα) 14 Μαΐου 1827. Είναι το γνωστότερο πορτρέτο του Γέρου του Μωριά;
- ★ Όταν γύρισε στην πατρίδα του τον έδιωξαν από τον στρατό ως λιποτάχτη; Ευτυχώς όμως δικαιώθηκε λόγω των υπηρεσιών που πρόσφερε στην Ελλάδα.
- ★ Στον πίνακα του Βρυζάκη «**Το εν Πειραιεί στρατόπεδον του Καραϊσκάκη κατά το έτος 1827**» ο Βρυζάκης ζωγράφισε και τον Κρατσάιζεν;
- ★ Ο Γερμανός αξιωματικός, τοποθετημένος στην κάτω αριστερή γωνία του πίνακα, στέκεται ανάμεσα στους φουστανελοφόρους, με λυγισμένο το δεξιό του πόδι, ενώ δείχνει την Ακρόπολη των Αθηνών με το αριστερό του χέρι. Ο Κρατσάιζεν όπως απεικονίζεται στον πίνακα του Βρυζάκη.

- ★ Στον πίνακα η Ελλάς ευγνωμονούσε ο Βρυζάκης ζωγράφισε τα πρόσωπα των αγωνιστών βασισμένους στις προσωπογραφίες του Κρατσάιζεν;

→ Δραστηριότητα

Αναρωτιέσαι γιατί δεν ζωγράφισε ήρωες όπως ο Αθανάσιος Διάκος, ο Μάρκος Μπότσαρης, ο Παπαφλέσσας;

Βρείτε πού και πότε πέθαναν. Ήταν τότε στην Ελλάδα ο ζωγράφος;

★ Μικρή ιστορία

Τον Απρίλιο του 1827 φτάνει στο στρατόπεδο του Πειραιά όπου ξεκινά να αποτυπώνει γρήγορα στο χαρτί τον γιο της Καλογριάς, τον Γεώργιο Καραϊσκάκη ο οποίος την εποχή εκείνη υποφέρει από πυρετό.

Έχει χάσει κιλά, η κούραση έχει αλλοιώσει τα χαρακτηριστικά του προσώπου του ενώ η αγωνία φανερώνεται έκδηλη, καθώς έχει ήδη ανατεθεί η διεύθυνση του Αγώνα στον R. Church που προτείνει ένα σχέδιο επίθεσης κατά του Κιουταχή παντελώς ανεφάρμοστο.

Ο Καραϊσκάκης παρά τις αντιρρήσεις αναγκάζεται να το αποδεχθεί καθώς γνωρίζει ότι η πορεία του Αγώνα εξαρτάται και από τη συμμετοχή των ξένων και την αποδοχή των κυβερνήσεών τους. Το μολύβι του Κρατσαίζεν τρέχει γοργά πάνω στο χαρτί. Έχει τελειώσει με τα χαρακτηριστικά του προσώπου και αρχίζει να σχεδιάζει με αχνές γραμμές το σώμα του.

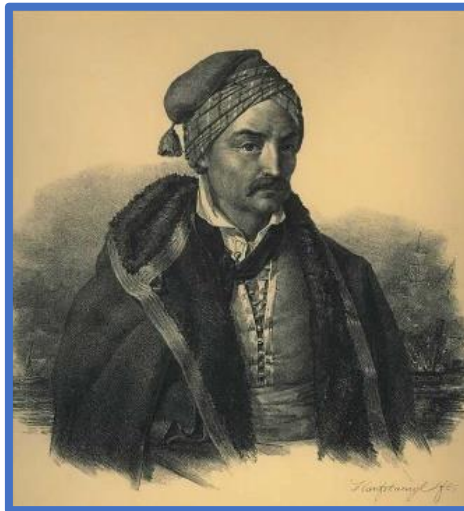
Ο Καραϊσκάκης ίσως το ίδιο εκείνο απόγευμα που ο Κρατσαίζεν διέκοψε το σχέδιό του, ίσως το επόμενο, πετάγεται από το κρεβάτι της αρρώστιας, προκειμένου να σταματήσει αψιμαχίες μεταξύ των Ελλήνων που ρίχνουν από τα ταμπούρια της Καστέλλας και των Τούρκων από την απέναντι μάντρα του Φαληρικού πεδίου.

Ο ίδιος μαζί με τους άνδρες του, μια δύναμη 80 περίπου ατόμων, βρίσκονται στο σκοτάδι ανάμεσα σε διασταυρούμενα πυρά. Είκοσι πέφτουν νεκροί και εξήντα τραυματίζονται. Ο Καραϊσκάκης δέχεται βολή στο υπογάστριο και οκτώ ώρες αργότερα πεθαίνει.

Το σχέδιο του Κρατσαίζεν δεν τελειώνει ποτέ. Είναι το μόνο έργο του Κρατσαίζεν που είναι ημιτελές και ανυπόγραφο στο κάτω μέρος του, από τον ίδιο τον ήρωα που απεικονίζει. Διότι ο Κρατσαίζεν έβαζε τους πρωταγωνιστές του Αγώνα να υπογράφουν το σχέδιο, δείγμα αυθεντικότητας και ιστορικής τεκμηρίωσης. Ο Κρατσαίζεν φεύγοντας από την Ελλάδα πήρε τα 23 ολοκληρωμένα σχέδια αγωνιστών και το ένα και μοναδικό ημιτελές σχέδιο του Γεωργίου Καραϊσκάκη πίσω στο Μόναχο όπου τα εξέδωσε σε λιθογραφική μορφή.
(Μαρίνας Λαμπράκη – Πλάκα, Διευθύντρια της Εθνικής Πινακοθήκης)

Οπτικοακουστικό υλικό:

- Δείτε όλα τα έργα του Κρατσάιζεν που υπάρχουν στην Εθνική Πινακοθήκη <https://www.nationalgallery.gr/el/psiphiakes-parousiaseis/museum/karl-krazeisen-i-agiographia-tou-agona.html>
- Δείτε το έργο του Καρλ Κρατσάιζεν <https://youtu.be/BVCTgalStRk>
- Δείτε τη ζωή του <https://youtu.be/metKeopArs4>
- Δείτε την ομιλία του Γερμανού Πρέσβη κ. Ερνστ Ράιχελ που παρουσιάζει τον παρουσιάζει τον Καρλ Κρατσάιζεν <https://youtu.be/gm9-w7mnL2Q>
- Οι πίνακες ζωντανεύουν <https://youtu.be/zOWYVAGM580>

- Φύλλο εργασίας: Τι σκέφτεται ο Θεόδωρος Κολοκοτρώνης; <https://bit.ly/3nMEGk8>
- Φύλλο εργασίας: Ζωγραφίζω το δικό μου χαρτονόμισμα <https://bit.ly/3hRCS5z>
- Παίξτε ένα ψηφιακό παιχνίδι μνήμης με τα έργα του Κρατσάιζεν: <https://learningapps.org/watch?v=pxkr3j6tk21>

Βιβλιογραφία

Hess, P. von Ess (1996). 1821. Η Ελληνική Επανάσταση. 40 έγχρωμες λιθογραφίες με ήρωες και μάχες του αγώνα. Αθήνα: Νίκας

Hyghe, R.(1971), Ο Ντελακρουά και η Ελλάδα. Αθήνα: Ιωνική και Λαϊκή Τράπεζα Ελλάδος.

Κρατσάιζεν , Κ., (1996). Προσωπογραφίες Ελλήνων και Φιλελλήνων αγωνιστών. Αθήνα: Μορφωτικό Ίδρυμα Εθνικής Τραπέζης (ΜΙΕΤ).

Κρατσάιζεν , Κ., (2020). Η Αγιογραφία του Αγώνα. Εικόνες των αγωνιστών του εικοσιένα.

Αθήνα: Εθνική Πινακοθήκη. Επιμέλεια Μαρίνα Λαμπράκη Πλάκα

Παράρτημα:

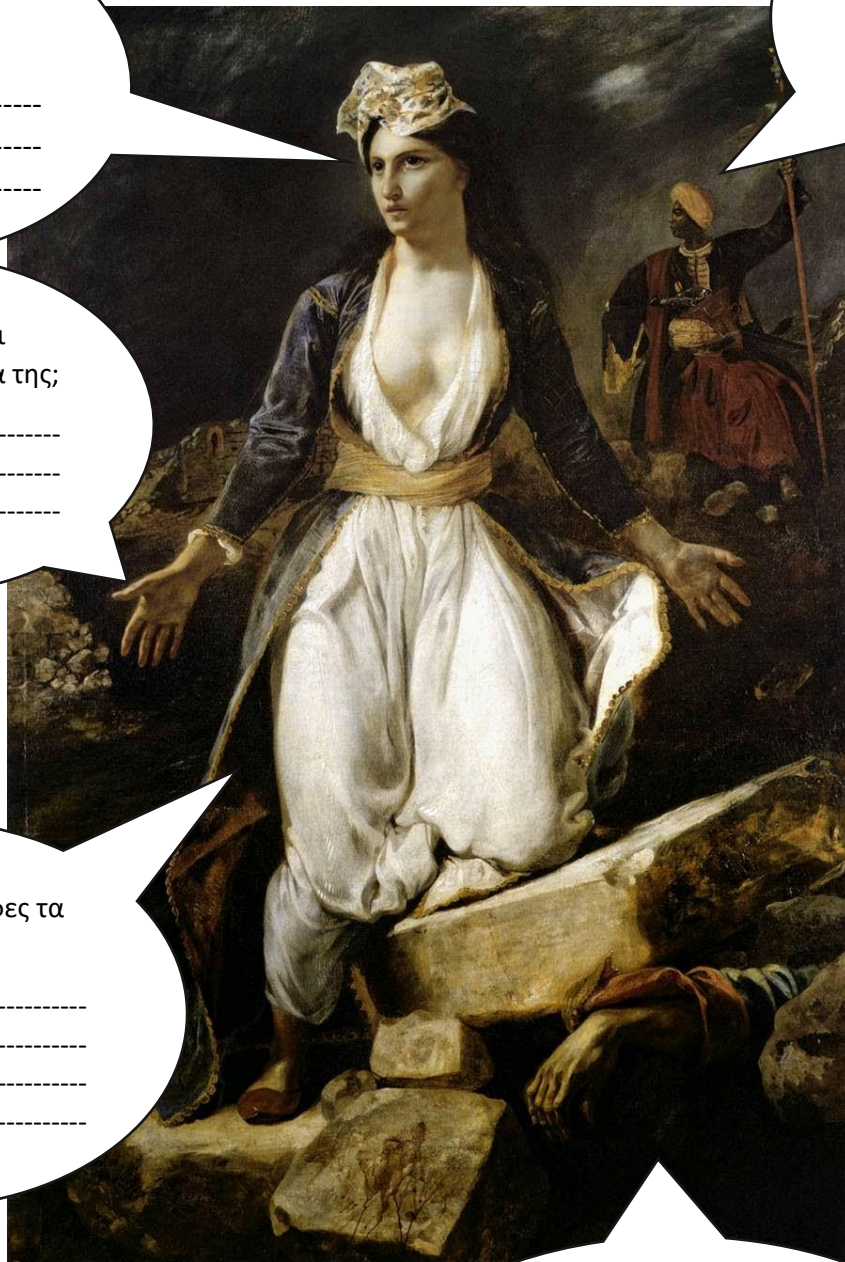
 Ας ρίξουμε μια ματιά στον πίνακα του Ευγένιου Ντελακρουά «Η Ελλάδα στα ερείπια του Μεσολογγίου»:

Κοίταξε το βλέμμα της. Τι νοιώθει;

Ποιος μπορεί να είναι αυτός; Τι κάνει;

Τι πιστεύεις ότι εκφράζουν τα χέρια της;

Πώς θα περιέγραφες τα ρούχα της;

Τι άλλο συμβαίνει στον υπόλοιπο πίνακα;

Ας ρίξουμε μια ματιά με τον μεγεθυντικό φακό στον πίνακα του Ευγένιου Ντελακρουά «Η σφαγή της Χίου». Περιέγραψε την κάθε μορφή. Τι πιστεύεις ότι συμβαίνει; Ποια θα μπορούσε να είναι η ιστορία του κάθε προσώπου;

 Βάλε στα κουτάκια τη σωστή λέξη: Γιλέκο, Φέσι, Τσαρούχια, Φουστανέλα

ΜΟΥΣΕΙΟ
ΣΧΟΛΙΚΗΣ ΖΩΗΣ
ΚΑΙ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ
ΕΘΝΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΕΡΕΥΝΑΣ
& ΔΙΑΣΩΣΗΣ ΣΧΟΛΙΚΟΥ ΥΛΙΚΟΥ

✂️ Κόψε τα ρούχα και ντύσε τις φιγούρες που θα βρεις στην επόμενη σελίδα με τις παραδοσιακές φορεσιές!

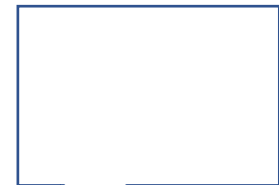

ΜΟΥΣΕΙΟ
ΣΧΟΛΙΚΗΣ ΖΩΗΣ
ΚΑΙ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ
ΕΘΝΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΕΡΕΥΝΑΣ
& ΔΙΑΣΩΣΗΣ ΣΧΟΛΙΚΟΥ ΥΛΙΚΟΥ

Αν μπορούσες να ακούσεις τους ήχους του πίνακα του Ευγένιου Ντελακρούά «Η μάχη του Γκιάουρη και του Χασάν», ποιοι θα ήταν αυτοί;

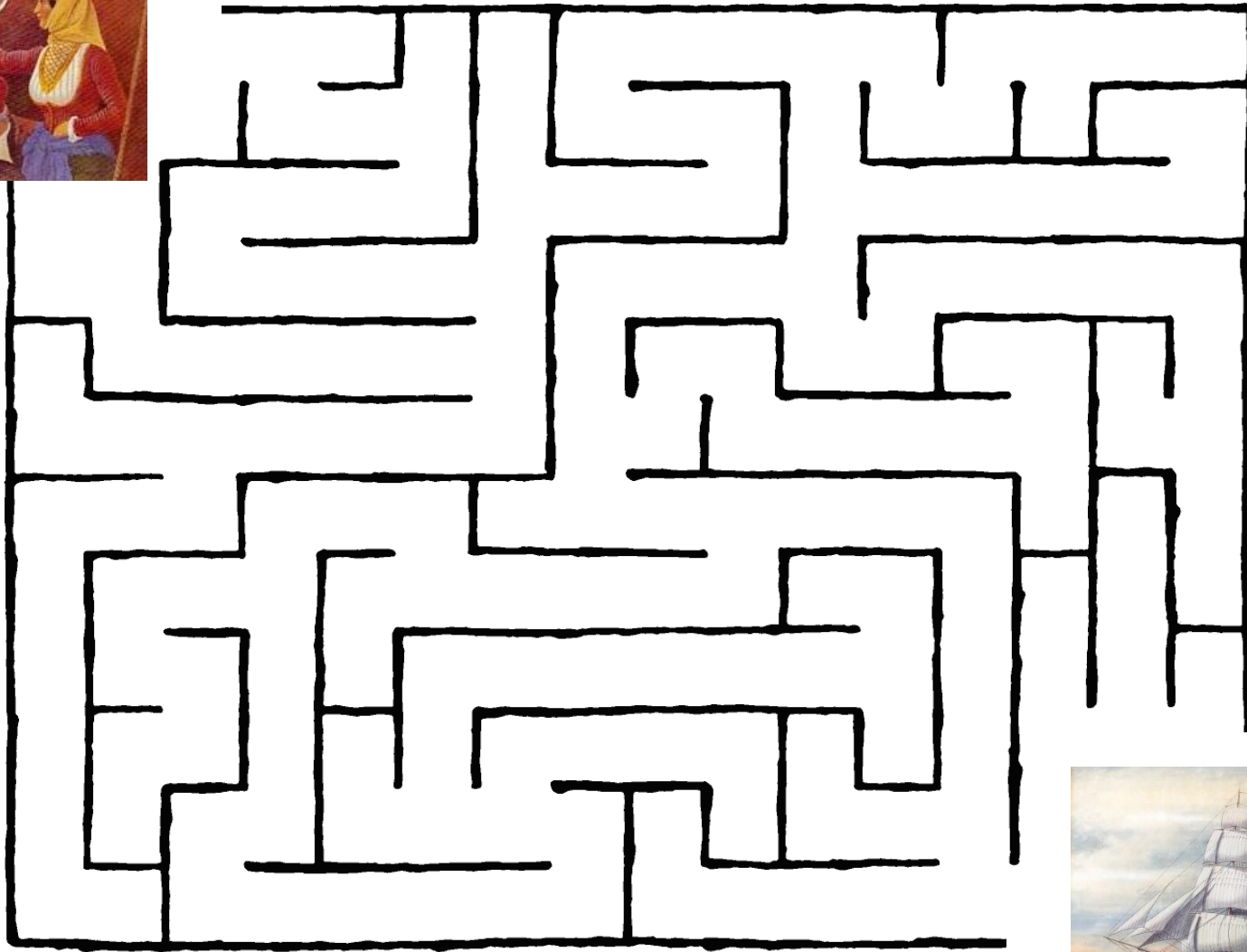
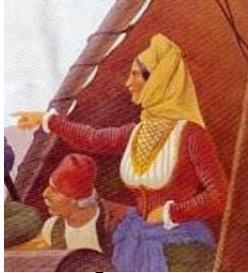

ΜΟΥΣΕΙΟ
ΣΧΟΛΙΚΗΣ ΖΩΗΣ
ΚΑΙ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ
ΕΘΝΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΕΡΕΥΝΑΣ
& ΔΙΑΣΩΣΗΣ ΣΧΟΛΙΚΟΥ ΥΛΙΚΟΥ

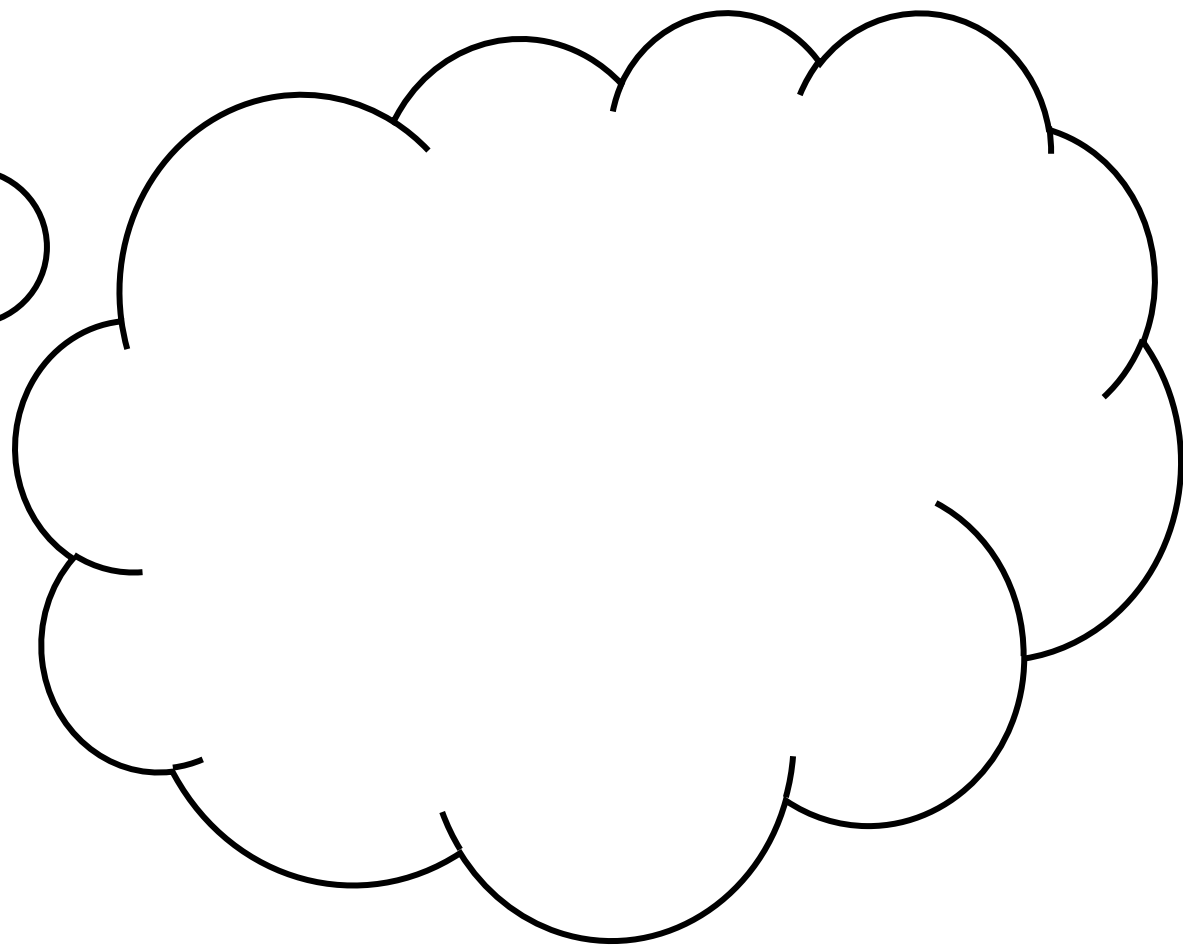
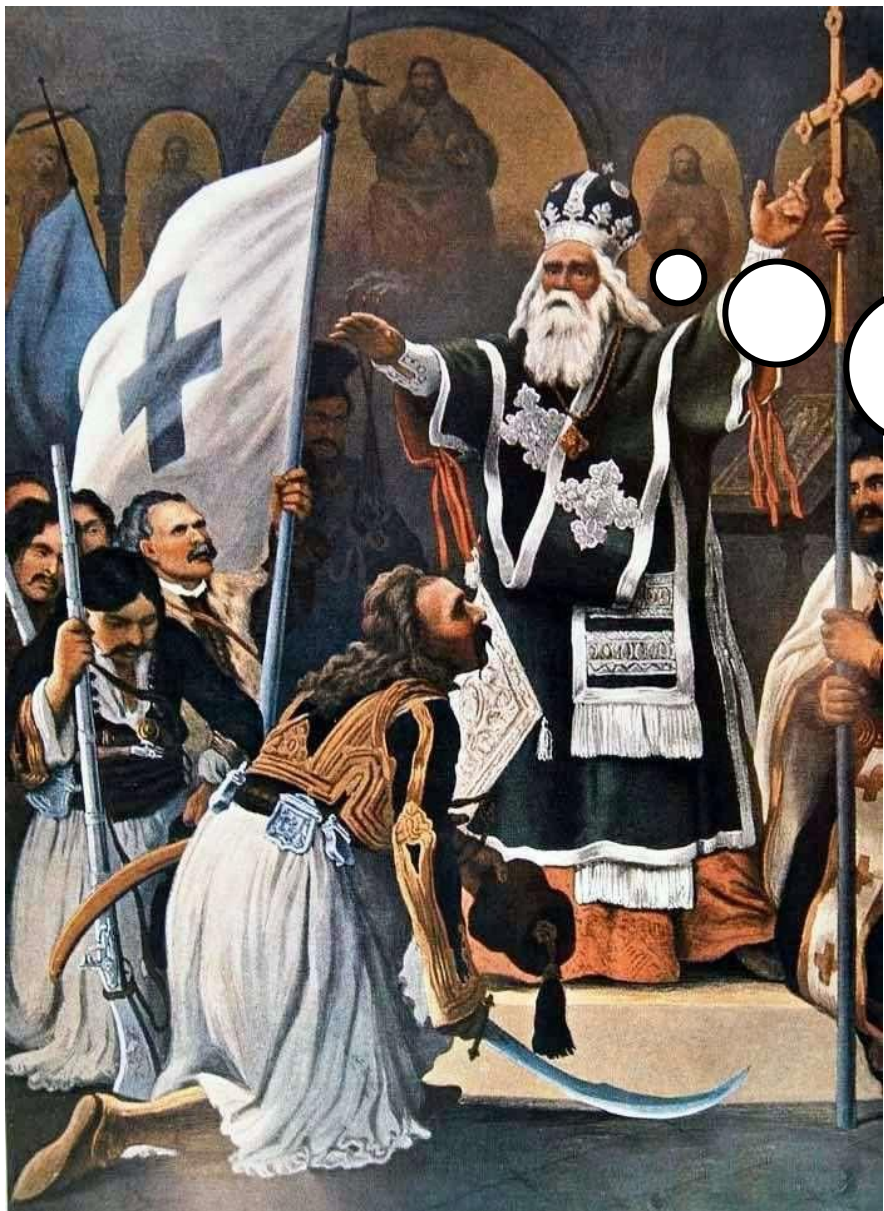
Θα καταφέρει η Μπουμπουλίνα να φτάσει στο καράβι της; Οδηγήσέ τη μέσα από το λαβύρινθο.

ΜΟΥΣΕΙΟ
ΣΧΟΛΙΚΗΣ ΖΩΗΣ
ΚΑΙ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ
ΕΘΝΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΕΡΕΥΝΑΣ
& ΔΙΑΣΩΣΗΣ ΣΧΟΛΙΚΟΥ ΥΛΙΚΟΥ

✎ Τι λες να σκέφτεται ο Μητροπολίτης Παλαιών Πατρών Γερμανός; Γράψε ή ζωγράφισε με τον δικό σου τρόπο!

Ώρα για ζωγραφική!

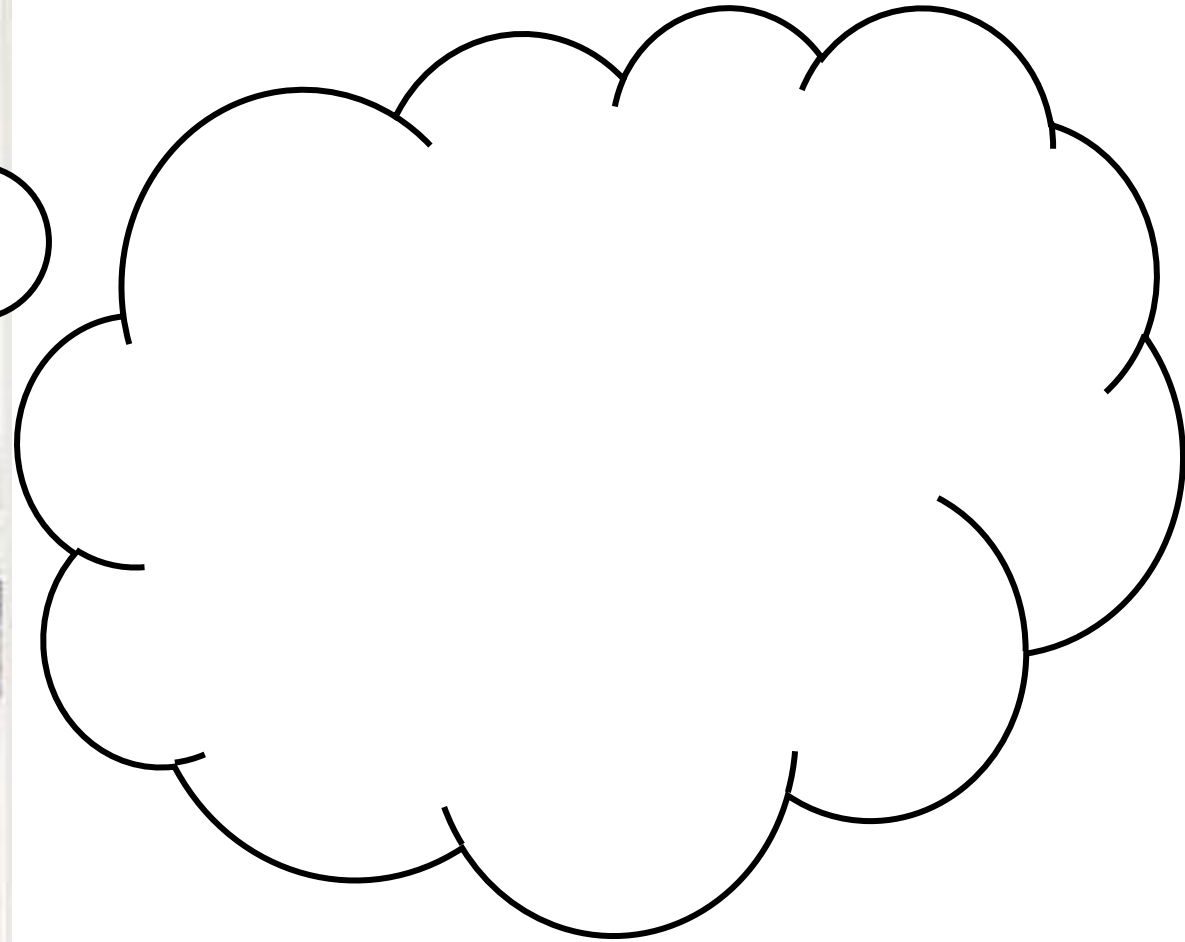
Βάλε τα δικά σου χρώματα στον πίνακα του Πέτερ φον Ες «Γεωργάκης Ολύμπιος. Ολοκαύτωμα Μονής Σέκου»

ΜΟΥΣΕΙΟ
ΣΧΟΛΙΚΗΣ ΖΩΗΣ
ΚΑΙ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ
ΕΘΝΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΕΡΕΥΝΑΣ
& ΔΙΑΣΩΣΗΣ ΣΧΟΛΙΚΟΥ ΥΛΙΚΟΥ

✍️ Τι λες να σκέφτεται ο Θεόδωρος Κολοκοτρώνης; Γράψε ή ζωγράφισε με τον δικό σου τρόπο!

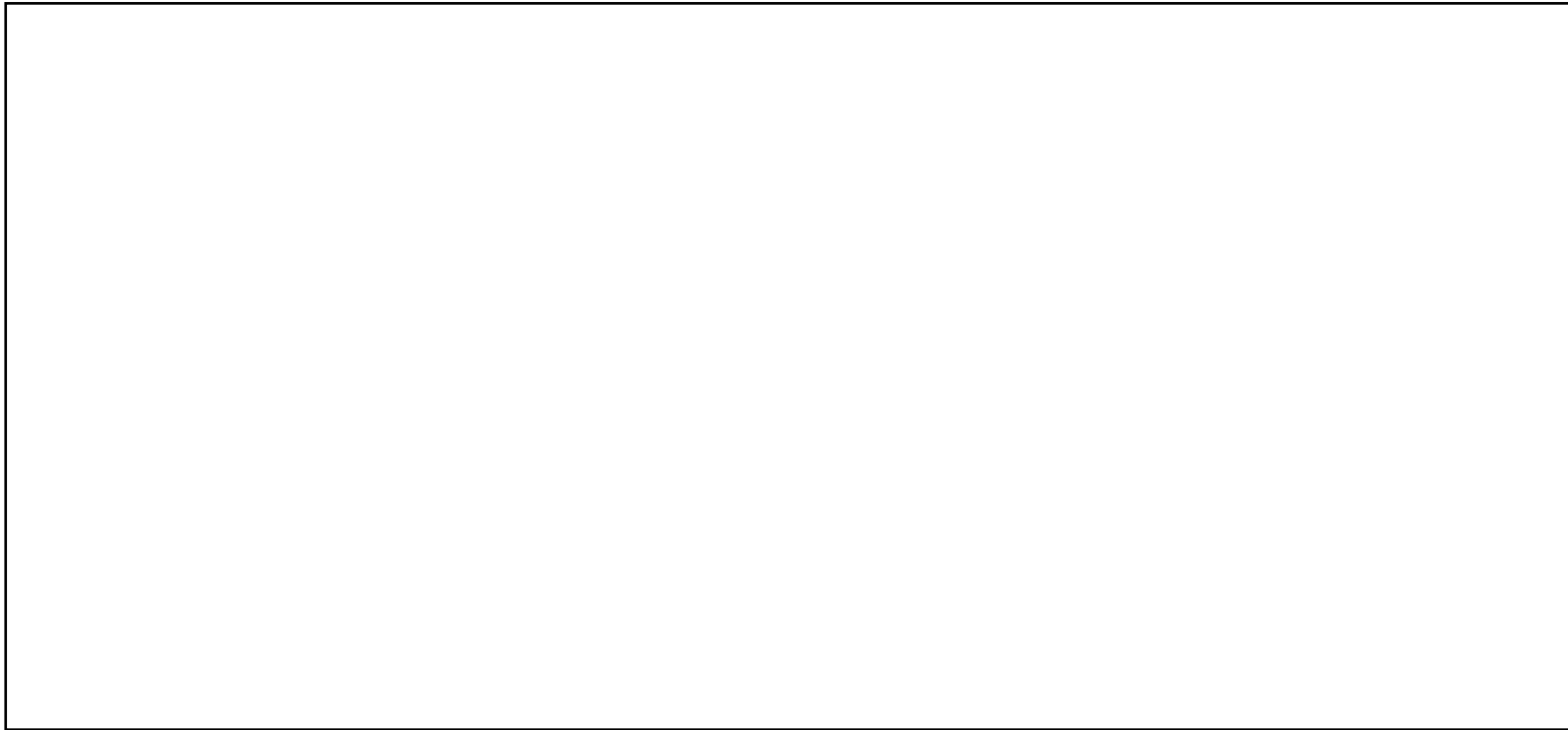
ΜΟΥΣΕΙΟ
ΣΧΟΛΙΚΗΣ ΖΩΗΣ
ΚΑΙ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ
ΕΘΝΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΕΡΕΥΝΑΣ
& ΔΙΑΣΩΣΗΣ ΣΧΟΛΙΚΟΥ ΥΛΙΚΟΥ

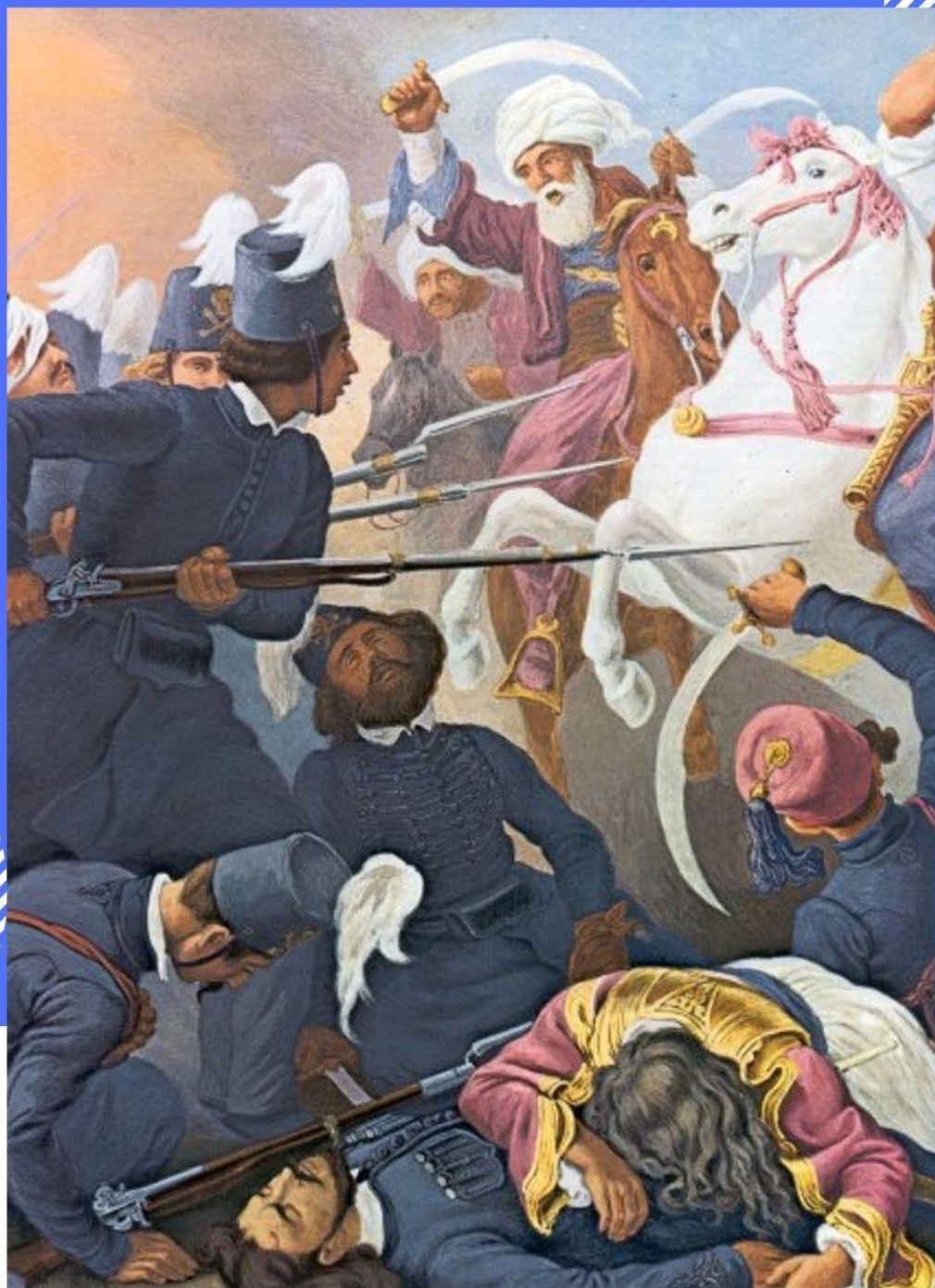

Η μορφή του Κολοκοτρώνη στο παλιό πεντοχίλιο προέρχεται από τη λιθογραφία του Καρλ Κράτσαϊζεν.

Αν σχεδιάζεις εσύ ένα χαρτονόμισμα ποιο πρόσωπο θα επέλεγες και γιατί;

Μπορείς να το ζωγραφίσεις ή να βρεις το πρόσωπο που θέλεις στο διαδίκτυο, να το τυπώσεις και να κάνεις κολάζ. Μην ξεχάσεις να σχεδιάσεις και το υπόλοιπο μέρος του χαρτονομίσματος!

© Μουσείο Σχολικής Ζωής και Εκπαίδευσης του ΕΚΕΔΙΣΥ

Έτος έκδοσης: 2021

ISBN: 978-618-5458-30-0